

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Utrùm lex naturalis sit necessaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Prob. Nam præcipere etiam modum virtutis, est præcipere non solum ut aliquis fiat, sed etiam ut fiat modo naturam rationalem decente. Atqui lex naturalis præcipiens, non solum præcipit ut fiant actus, quorum omisso naturam rationalem dedecet, sed etiam ut fiant modo decente naturam rationalem. Ergo, &c. *Prob. min.* Nam lex naturalis præcipit creaturæ rationali, ut vivat honestè & conformiter ad naturam rationalem. Atqui ad vivendum honestè, & conformiter ad naturam rationalem, requiritur non solum ut fiant actus, quorum omisso naturam rationalem dedecet, sed etiam fiant modo naturam rationalem decente.

Ex his sequitur legem naturalem, sive præcipientem, sive etiam prohibentem, adequatè impleri non posse, nisi per actus honestos, & moraliter bonos, quibus videlicet vel honestum aliquod prosequimur, vel averfamur aliquod inhonestum modo convenienti naturæ rationali, quæ rationalis est, ac proinde ex motivo naturæ rationali, quæ rationalis est, consentaneo, & cum omnibus aliis circumstantiis ei convenientibus, aut saltem non disconvenientibus.

Dices. Qui v. gr. restituit debitum, servat præceptum naturale, licet restituat modo indebito. Ergo lex naturalis non præcipit modum virtutis. *R.* Eum qui restituit debitum, sed modo indebito, satisfacere quidem præcepto naturali, quo præcisè præcipitur restitutio debiti, unde non tenetur ad novam restitutionem; at non satisfacere præcepto naturali, quo præcipitur ut omnia fiant, ac proinde ut hæc restitutio fiat modo convenienti naturæ rationali, quæ rationalis est. Unde neg. conf.

RESPONSIO IV.

Inter actus humanos aliqui non solum prohibentur, sed etiam irritantur lege naturali.

Prob. Nam 1. quando ex natura rei deest potestas moralis circa aliquem actum, actus ille non solum prohibitus est, sed etiam irritus jure naturali. Talis est v. gr. donatio rei jam alteri donatæ, quia ex natura rei deest in donante potestas donandi rem jam donatam: qui enim donat rem aliquam, transfert à se dominium illius, proindeque hoc ipso ex natura rei caret potestate donandi illam alteri. At verò donatio rei jam promissa alteri, est quidem prohibita jure naturali; jus enim naturale præcipit, ut res donetur ei, cui promissa est: at non est jure naturali irrita, quia promissio non transfert rei dominium in promissarium, & sic cum promissione uni facta, manet in eo qui promissit, moralis potestas donandi rem alteri.

2. Quando adest quidem potestas moralis, sed deest usus & applicatio hujus potestatis circa actum aliquem, hic actus non solum prohibitus est, sed etiam irritus jure naturali. Sic v. gr. si Titius solutus matrimonium contrahat cum soluta, putà Bertha, putans se contrahere cum Maria, & volens cum illa contrahere, contractus jure naturali irritus est: licet enim uterque potestatem habeat contrahendi, deest tamen usus & applicatio talis potestatis circa talem personam, & ita hæc potestas nihil operatur. Nam ex natura rei potestas contrahendi nullum habet effectum, nisi ea utaris, eamque applies.

Ratio à priori pro utroque casu est, quia natura rerum, circa quas lex naturalis versatur, est fundamentum & mensura illius. Ergo sicut lex naturalis præcipit aliqua, quia eorum omisso, & aliqua prohibet, quia eorum commissio ex natura sua naturam rationalem dedecet, ita irritat aliqua, quia ex natura sua talia sunt, ut natura rationalis postulet ea esse invalida. Item dictamina practica rectæ rationis sunt intimatio & promulgatio legis naturalis. Unde sequitur legem naturalem præcipere ea omnia, quæ recta ratio dicitur esse facienda, & ea omnia prohibere, quæ recta ratio dicitur esse facienda non esse. Ergo propter eandem rationem lex naturalis irritare dicenda est ea omnia, quæ recta ratio pro nullis dicitur esse habenda.

RESPONSIO V.

Lex naturalis obligat in conscientia circa ea omnia, quæ Deus, ut auctor naturæ, statuit sive præcipientes, sive prohibendo, sive etiam irritando.

Prob. 1. Ex Apostolo Rom. cap. 2. ubi loquens de gentilibus sic ait: *Quicumque sine lege (scripta) peccaverunt, sine lege (scripta) peribunt*, nempe propter peccata contra legem naturalem commissa. Non perirent autem gentiles propter peccata contra legem naturalem commissa, si lex naturalis non obligaret in conscientia; & qui contra legem naturalem graviter peccant, non incurrerent reatum culpæ & damnationis æternæ.

Prob. 2. Ratione: quia lex naturalis est ordinatio Dei pro supremo suo jure alia præcipientis, prohibentis alia tantum, alia irritantis simul & prohibentis. Atqui Deus sic pro supremo suo jure ordinans, obligat in conscientia. Ergo, &c. *Quod confir.* Quia legi naturali nihil deest ad obligandum in conscientia. Ad hoc enim tria tantum requiruntur, nempe potestas obligandi in legislatore, efficax recipia obligandi voluntas, & hujus voluntatis intimatio practicè & per modum imperii facta subditis. Hæc autem tria ad sunt respectu legis naturalis: cum sit ordinatio & constitutio Dei per dictamina practica rectæ rationis practicè & imperativè intimantis voluntatem suam obligativam ad faciendam vel omittendam ea, quæ natura rationalis, quæ talis, fieri vel omitti postulat. Lex igitur naturalis obligat sub culpa mortali, vel veniali, prout ejus materia gravis est, vel levis; sive, quod idem est, prout illius, quod præcipit aut prohibet, omisso aut commissio naturæ rationali, quæ tali, graviter vel leviter repugnat.

Obj. Lex non potest obligare ad poenam, quam non potest manifestare. Atqui lex naturalis non potest manifestare poenam æternam: nam poena æterna non potest cognosci solo lumine naturali. Ergo lex naturalis non potest obligare ad poenam æternam, & consequenter non potest obligare sub culpa mortali, quæ inductiva est reatus poenæ æternæ. *Resp. neg. major.* Nam ut delinquens incurrat reatum alicujus poenæ, necesse non est ut poenam illam cognoscat sive per legem, sive aliunde, sed satis est, si faciat actum dignum tali poena, & actus illius malitiam cognoscat, aut saltem non ignoret nisi culpabiliter, & hæc ignorantia sit graviter culpabilis, quando poena propter actum infligenda gravis est.

ARTICULUS III.

Utrum lex naturalis sit necessaria.

RESPONSIO.

Lex naturalis non est necessaria absolute, sed est necessaria ex hypothesi præsentis, in qua natura rationalis condita est cum usu rationis ac libertatis circa bonum & malum, & cum fragilitate sibi contraria naturali.

Prob. 1. pars. Nam lex naturalis non est magis necessaria, quam rationalis creatura, cui fertur. Atqui creatura rationalis non est absolute necessaria: potuit enim Deus abstinere à productione creaturæ intellectualium: cum Deus liberè producat quidquid producit ad extra, atque ita illud producat, quia vult, ut posset non producere, & non produceret, si noller. Ratio à priori est, quia sibi ipse sufficit, nec ad esse, aut bene esse indiget alio, quod sit extra se.

Prob. 2. pars. Quia ex hypothesi quod Deus voluerit producere creaturam rationalem, non potuit non velle illam gubernare sapienter, & modo sanctitati suæ convenienti: hoc enim pertinet ad ideam entis, quo nihil melius cogitari potest. Atqui ad sapientem, & sanctitatem divinam convenientem gubernationem creaturæ rationalis, condita cum usu ac libertate circa

circa bonum & malum, & cum fragilitate sibi con- naturali, evidenter requiritur, ut Deus statuat, & auctoritate sua sanciat ea quæ sunt juris naturalis, præcipiendo scilicet ea quæ ex natura rei necessaria sunt ad vivendum honeste, & ea prohibendo quæ ex natura rei turpia & inhonesta sunt, atque ita creaturæ rationali hæc vitandi & illa faciendi im- ponendo propriè & strictè dictam obligationem, con- tra quam qui agerent, reatum culpæ & pœnæ pro- priè & strictè dictum, & quidem in rebus naturæ rationali graviter repugnantibus, culpæ mortalis & pœnæ æternæ incurrerent. Ergo, &c.

Prob. min. Quia si Deus creaturam rationalem, qualem condidit, relinqueret naturali iudicio ratio- nis approbantis alia ut consona naturæ rationali, alia verò ut naturæ rationali dissona reprobantis, eam ad bonum agendum non moveret, aut à faci- endo malo non deterreret, nisi valde inefficaci- ter, ut ostendit experientia eorum omnium, quos offensæ divinæ & æternæ damnationis, quam tamen sola offensæ Dei gravis, & ejus vel formalis vel saltem virtualis contemptus inducere potest, consideratio, ad faciendâ eam quorum ommissio, & omittendâ eam quorum commissio naturæ rationali graviter repugnat movere non potest efficaciter. Atqui hoc sapienti, & sanctitati divinæ convenienti gubernationi eviden- ter adversatur. Ergo, &c.

Obj. Repugnat Deum necessitari ad aliquid ex iis quæ sunt ad extra. Ergo, &c. *R. dist. ant.* Repugnat necessitari absolute, & extra omnem hypothesein, C. ant. Repugnat necessitari ex aliqua hypothesei, ipsi libera, N. ant. Nam v. g. ex hypothesei quòd Deus promiserit aliquid, non potest non implere promissum, quia non implere promissum, intrinsecè & es- sentialiter dedecet naturam divinam. Non potest au- tem Deus, qui essentialiter indefectibilis est, aliquid, quod naturam divinam dedecet.

Propter eandem rationem, ex hypothesei quòd con- diderit naturam rationalem, qualem condidit, non potest non ei legem naturalem imponere; quia ex hypothesei, quòd eam condiderit, non potest eam non sapienter, & modo sanctitati suæ convenienti gubernare: nam naturam rationalem conditam de- ferere, aut non sapienter gubernare, intrinsecè & essentialiter naturam divinam dedecet; nec potest eam, qualis condita est, sapienter, & modo sancti- tati suæ convenienti gubernare sine lege naturali, præcipiente illa, quæ ex natura rei honesta, & ad honestè vivendum necessaria sunt, & illa prohiben- te, quæ ex natura rei turpia sunt & inhonesta.

ARTICULUS IV.

Utrum lex naturalis capax sit mutationis propriæ dictæ.

RESPONSIO.

L Ex naturalis non potest mutari propriè.

Prob. Quia lex mutatur propriè, cum muta- tur in se. Atqui lex naturalis non potest mutari in se. Ergo, &c. *Prob. min.* Lex mutatur in se, aut quando desinit, quia desinit conducere ad bonum commune, vel etiam incipit ei esse contraria; aut quando ad aliquod tantum tempus lata est, quo proinde finito, eo ipso extinguitur; aut quando ab- rogatur à superiore; aut quando contraria consue- tudine præscribitur; aut etiam, si vis, quando re- stringitur per dispensationem propriè dictam. At- qui nihil horum legi naturali potest contingere. Er- go, &c.

Prob. min. Nam 1. Lex naturalis non potest per se ipsam desinere, quia neque ad tempus lata est, sed in perpetuum, neque potest unquam non conduce- re ad bonum commune naturæ rationalis: cum præ- cipiat, aut prohibeat ea tantum, quorum ommissio aut commissio intrinsecè, & essentialiter ipsam na- turam rationalem dedecet, & consequenter ea tan-

tum præcipiat, aut prohibeat, quæ fieri, aut omit- ti semper conducet ad bonum commune naturæ ra- tionalis.

2. Non potest abrogari à superiore, quia non habet superiorem, nisi Deum, à quo necessariò lata est ex hypothesei præsentis. 3. Non potest præscribi contraria consuetudine, quia consuetudo ab hominibus indu- cta non potest prævalere juri naturali; jus enim hu- manum non potest prævalere juri divino, quale est jus naturale. 4. denique, non potest restringi per dispen- sationem propriè dictam, quia nulla potestas etiam- si divina sit, dispensare potest propriè in jure natura- li, ut probabitur Art. seq. Ergo, &c.

Obj. 1. Communitas bonorum fuit de jure naturali. Atqui tamen jure gentium introducta est bonorum divisio & proprietas. Ergo, &c. *R.* Communitatem bonorum fuisse de jure naturali negativè, non positi- vè. Nam jus naturale permittit quidem bonorum com- munitatem, at non præcepit, nec prohibuit bonorum divisionem & proprietatem. Unde cum jure gen- tium divisio & proprietas bonorum introducta est ra- tionabiles ob causas, nihil juri naturali contrarium statutum est.

Obj. 2. De jure naturali fuit non solum negativè, sed etiam positivè, ut omnes homines essent liberi. Atqui tamen jure gentium introducta est servitus. Er- go, &c. *R. dist. maj.* De jure naturali fuit non solum negativè, sed etiam positivè, ut omnes homines es- sent liberi, nulla supposita culpa vel injuria. C. maj. lex enim naturalis non solum permittit, sed etiam præ- cepit, ut, nulla supposita culpa vel injuria, sua frue- rentur homines libertate. De jure naturali fuit, &c. supposita aliqua culpa vel injuria propter quam potuit iuste bellum inferri hostibus, N. maj. Nam lex natu- ralis permittit pro eo casu homines in servitutem re- digere: si enim licuit per legem naturalem eo ca- su hostem interficere, à fortiori per legem natu- ralem licuit, mortem in servitutem commutare. Servitus igitur jure gentium in casu iusti belli in- troducta est, non reluctante, sed consentiente ju- re naturali.

Obj. 3. Per legem humanam præscriptionis, dero- gatum est legi naturali, prohibenti ne retineatur alie- num, invito domino. Ergo, &c. *R. neg. ant.* Nam lex præscriptionis, ab humano legislatore lata, non facit ut alienum, manens alienum, retineatur invito do- mino; sed solum facit, ut id quod erat alienum, jam non sit alienum, sed proprium possidentis, quate- nus legislator humanus, qui ut communitatis prin- ceps, disponere potest de bonis privatorum, quantum expedit bono communi, statuit ut qui bona fide & certo tempore possederit rem alienam, acquirat do- minium illius, eoque dominio privetur prior domi- nus; statuit, inquam, ad lites impediendas, & pu- niendos negligentes dominos, qui rerum suarum cu- ram negligunt. Lex autem naturalis neque prohibuit unquam hoc statui, cum hoc statui bono communi multum expediat; neque præcepit unquam rem alie- nam restitui priori domino, postquam desit esse aliena, & ad priorem dominum pertinere. Lex igitur præscriptionis legi naturali non contraria, sed consentanea est.

Obj. 4. Leges humanæ requirentes certam solem- nitatem in contractibus, ad hoc ut sint validi, de- rogant legi naturali: nam re ipsa reddunt invali- dos contractus, qui antea jure naturali validi erant. Ergo, &c. *R. neg. ant.* Nam leges illæ juri naturali non derogant, sed solum addunt aliquid, quod qui- dem jus naturale non præcipit, sed nec prohibet addi, quatenus ad valorem contractuum requirunt certas condiciones, quæ quidem non requiruntur ex natura rei, & quæ proinde non requiruntur lege na- turali, sed quas requiri bono communi expedit, & quas proinde requiri permittit lex naturalis. Leges igitur requirunt certam in contractibus solemni- tatem, permittente, non contradicente lege natura- li, quæ contractus illos non dictavit fore validos, nec validos esse voluit, nisi quandiu legislator hu- manus,